

Priloga, Slov. Gospodarstva // 42580

Za gospodarje

Maribor, dne 2. januarja 1936.

Kmetje imajo zopet Kmečko zvezo.

Pred štirimi leti je bila brez vsakega vzroka razpuščena Jugoslovanska kmečka zveza kot stanovska zastopnica kmečkega stanu. Sedajna vlada je potrdila nova pravila Kmečke zveze in 22. decembra se je vršil v Ljubljani ustanovni občni zbor zopet oživljene Kmečke zveze. Navzočih je bilo 200 kmečkih mož in fantov iz cele Slovenije. Občni zbor je otvoril Janez Brodar, ki je v pozdravnih besedah izrazil zadovoljstvo nad tem, da je omogočeno spet kmečkemu stanu zbirati se v Kmečki zvezi in more tako tudi kmet sodelovati pri zakonodajnem in splošno gospodarskem delu. Poslani so bili nato brzojavni pozdravi narodnemu voditelju dr. Korošču, ministru dr. Kreku in banu dr. Natlačenu.

Pri volitvah je bil izvoljen skoro soglasno za načelnika Janez Brodar, za prvega podnačelnika Janez Strein, za drugega in tretjega podnačelnika pa Alojzij Janžekovič in Štefan Bakan. V ostalem odboru so med drugimi: inž. Skubic, dr. Kulovec, Sržič Ludovik, Steblovnik Martin, Vrhnjak itd.

Sklenjeno je bilo, da se pristopi takoj k organizaciji krajevnih kmečkih zvez in k reševanju vprašanja kmečke zbornice. — V okvirju Kmečke zveze se osnujejo fantovski odseki in odsek za absolvente kmetijskih šol ter odsek za kmečko ženstvo. Kot glasila Kmečke zveze veljajo listi: »Domoljub«, »Slovenski gospodar«, »Novine« in »Gorenjec«, kot koledar naše Kmečke zveze velja letos koledar »Sl. gospodarja«. Poleg tega so izrazili navzoči še veliko predlogov, ki so vsi izredno važni ter imajo vsi za cilj izboljšanje položaja kmečkega stanu.

Brezposelna nadloga.

V takšnihle prijetnostih in rožnatih razmerah živimo sedaj na deželi, v oddaljenih krajih. Prideta v temni noči pred gorsko župnišče dva brezposelna, začneta

z vso močjo razbijati po vratih in divje kričati: »Župnik, odprite!« Župnik je sam doma. Ne miče ga, da bi šel odpirat, a da ne bi razbila vrat in vlomila, vzame naposled luč in gre. Pred vrati dva obraza, hujša ko levi razbojnik — razbojnik vsaj pijan ni bil, ta sta popolnoma. Seveda ves dan od hiše do hiše, povsod zahtevata mošt. Župnik izprazni mošnjo, dasi je prepričan, da imata vagabunda več v žepu kakor on. Da ne bi vdrla v župnišče, pravi pomirljivo: »Saj vidita, jaz nimam prostora, a pri tem in tem kmetu gotovo dobita prenočišče. Grem malo z vama, tako moram k sosedu.« Grečo. Tujca, čisto mlada še, se rotita in preklinjata, da bi se lahko svet zrušil. »Moj duš, še nocoj se obesim«, grozi prvi. Storil bi sicer dobro delo, če se bi! Pri sosedu se jih vendar odkrižajo, ker sta bila že prej tam. Gresta dalje na hrib, k velikemu kmetu. Tudi tam se ju boje in jima prinesejo večerjo in mošt. Pa eden udari po mizi, da se posoda z moštom prevrne. Ponujajo jima prenočišče v hlevu, na toplem. Ne sprejmeta, gospoda, nobel. Od tam gresta h kmetu, ki jima ga je župnik nasvetoval. Tam se spravljajo k počitku, pol deset je že. A gospoda sedeta mogočno za mizo, zahtevata prenočišče, ne prosita. »Da, v hlevu, na toplem.« — »Ne, ne marava. Tu v kuhinji nama boste postlali.« Mladi gospodar ugovarja, da ni mogoče, ker ženske zjutraj zgodaj kurijo. Pa oba udarita po mizi: »Ti tiho bodi!« Oče gospodarjev: »Ali v svoji hiši bo gospodar vendar smel kaj reči.« — »Pred nama ne, midva se nikogar ne bojiva. Če bi bila vedela, da nimate tu postelj, bi bila župnika za lase potegnila iz župnišča (mili Bog, ko jih pa nima, ko pa ima plešo, česar pa v pijanosti morda opazila nista!) in bi legla v njegovo posteljo.« Take uganjata, da morajo poslati po može k sosedom. Ko začno ti prihajati, se mogočnejši hitro potuhne in izgine iz sobe — zajec strahopetni! Drugi milo prosi, naj mu

prizanesejo — tudi tega je vsa prejšnja mogočnost v hipu minila. A par bunk je že dobil, dasi bi zaslužil čisto še kaj drugega. — A recimo, da pridejo taki zlobni našilneži kam, kjer so same ženske. Kako se jih hočejo ubraniti? Zdi se nam, da so komunisti nevarni tudi pri nas, ne samo po železnicah in v mestih. In bi, najponižnejši podaniki matere Jugoslavije, tudi mi prosili, naj orožniki ne iščejo sumljivih samo v vlakih, kjer jih bodo najmanj našli, ampak naj ščitijo tudi nas siromake, ki smo pa tudi davkoplačevalci, ševeda mnogo ponižnejši kakor milijonarji.

Odplačilni načrt zadružnih zvez.

Kako glasi odplačilni načrt.

Na temelju prvega odstavka člena 4 uredbe o zaščiti kmetov z dne 30. sept. 1935, »Službene novine« z dne 8. oktobra 1935, št. 233-LVII-546, predpisujejo po odobritvi g. ministra za kmetijstvo Zadružna zveza v Ljubljani, r. z. z o. z., Zveza slovenskih zadrug v Ljubljani, r. z. z o. z., in Zveza gospodarskih zadrug za Jugoslavijo v Ljubljani, r. z. z o. z., naslednji odplačilni načrt, po katerem bodo zadruga — članice imenovanih zvez — izterjavale od dolžnikov kmetov svoje terjatve, nastale pred 20. aprilom 1932.

Člen 1. Kdo se smatra za dolžnika-kmeta, je določeno v členu 1 in 2 uredbe o zaščiti kmetov z dne 30. sept. 1935.

Člen 2. Zadruga računajo dolžnikom-kmetom od 1. januarja 1935 največ 6% obresti letno za nazaj. Le zadruga, ki imajo več kot 25% svoje obratne glavnice (to je vseh lastnih in tujih sredstev) izposojene od drugih denarnih zavodov, smejo računati dolžnikom-kmetom od 1. januarja 1935 dalje največ 7% obresti na leto.

Člen 3. Dolžniki-kmetje morajo vsako leto najkasneje do konca meseca novembra plačati obresti od dolžne glavnice po členu 2 tega odplačilnega načrta. Od dne dospelosti se računajo zamudne obresti v enaki izmeri.

Člen 4. Dolžno glavnico odplačujejo dolžniki-kmetje, izvzemši primer po členu 5, v 12 letih po naslednjem načrtu: v letu 1935 1%, v letu 1936 2%, v letu 1937 3%, v letu 1938 4%, v letu 1939 5%, v letu 1940 7%, v letu 1941 9%, v letu 1942 11 odstotkov, v letu 1943 13%, v letu 1944 14%, v letu 1945 15%, v letu 1946 16%.

Kot dolžna glavnica se smatra stanje dolga, izračunano po členu 3, odstavek 5, uredbe z dne 3. avgusta 1934.

Odplačilo na glavnico je plačati vsako leto najkasneje do 30. novembra.

Člen 5. Če dolžna glavnica pri zadruzi ne presega zneska Din 6000, odplačuje dolžnik zadruzi poleg vsakoletnih obresti letno najmanj $\frac{1}{4}$ dolžne glavnice, in sicer do konca novembra vsakega leta.

Člen 6. Če dolžnik ne plača obresti in odplačila na glavnico v teku treh mesecev po dospelosti, izgubi pravico do ugodnosti iz tega odplačilnega načrta.

Člen 7. Ako zadruga ugotovi, da dolžnik odtuja ali obremenjuje ali pustoši svoje premoženje, tako da bi iz tega nastala nevarnost za njeno terjatev, izgubi dolžnik pravico do ugodnosti iz tega odplačilnega načrta z dnem, ko je prejel od zadruga pismeno obvestilo o tem.

Proti taki odločbi zadruga ima dolžnik v roku 15 dni od prejema obvestila pravico do pritožbe na pristojno revizijsko zvezo, ki odloča dokončno.

Člen 8. Obresti, ki bi jih bil moral dolžnik plačati do 15. decembra 1934, se smejo prisilnim potom izterjati takoj po objavi tega odplačilnega načrta, v kolikor jih zadruga že niso izterjale, odnosno vtoževale po členu 8 odplačilnega načrta zvez z dne 1. maja 1935.

Člen 9. Odplačilni načrt dobi obvezno moč z dnem, ko se objavi v »Službenem listu« kr. banske uprave dravske banovine.

Tuji kapital v naši državi.

Po najnovjših podatkih je po raznih panogah našega gospodarstva uloženi krog tri milijarde dinarjev inozemskega kapitala.

Francija.

Največ tujega kapitala v naši državi odpade na Francijo in sicer 800 milijonov Din. Pretežni del tega kapitala je v lesni industriji in v izrabljanju bakrenih rudnikov. Drugi bolj znatni del francoskega denarja je na delu v cementni industriji, v premogovniku v Trbovljah, v bauksitnem rudniku v Splitu in v zlatih rudnikih po Srbiji. Francoski kapital je udeležen pri naši stekleni industriji, pri gostilniških podjetjih, elektrotehničnih izdelkih, pri taninu za izvoz.

Konečno se imajo Francozi besedo v denarnem oziru v ladjedelnici »Marjan« v Splitu in pri tvornici za vagone »Jel-nica« v Beogradu.

Angleži.

Tokom časa se je usidral francoski kapital na vseh važnih poljih našega gospodarstva; angleški denar pa je naložen po raznih naših rudniških podjetjih. Glede naložbe tujega kapitala so pri nas Angleži na drugem mestu s 700 milijoni dinarjev. Angleški denar je na delu v zelo važnih svinčenih rudnikih v Trepčah v vardarski banovini, kojih bilanca je izkazala čistega dobička za leto 1932-33 295 tisoč angleških funtov napram 166.000 fantom v lanskem letu. Angleški kapital se dalje zanima pri nas za pridobivanje kroma, je udeležen pri tvornici za vagone v Brodu, pri ladjedelnici v Kraljevi in pri petrolejski industriji v savski banovini.

Avstrija.

Pri bančnih podjetjih Jugoslavije igra zelo važno vlogo Avstrija. Precej avstrijskega kapitala je po bankah na zapadu naše države, po Bosni in Hercegovini, torej po pokrajinah nekdanje Avstrije. Naložen je avstrijski denar pri naši lesni, premogovni in električni industriji in sicer v skupnem znesku 500 milijonov dinarjev.

Razne druge države.

350 milijonov Din švicarskega denarja je v električnem podjetju na Fali, v lesni in čokolado-kemični industriji.

Čehoslovaki imajo pri nas 300 milijonov Din v sladkorni, predilni in kemični industriji.

Koristi belgijskega kapitala so v naši državi vezane na razna rudninska ter kemična podjetja v skupnem znesku 250 milijonov Din.

K zgoraj omenjenim milijonom tujega kapitala pri nas še pridejo Amerikanci s 300 milijoni Din, Italijani s 200, Nemci s 180 in slednjič Švedi in Poljaki z okroglo 100 milijoni Din.

Zaključek.

Inozemski kapital in sicer manjši zneski izvirajo pri nas iz predvojne dobe, večje svote pa iz prvih časov po vojni. Jugoslovanske vlade so se trudile, da so zanimale tuj kapital na vseh poljih naše-

ga gospodarstva in glede izrabljanja zemeljskih zakladov. Naša država je bila prisiljena kot izključno agrarna pokrajina, da se je naslonila na kapital iz inozemstva. V novejšem času skušajo pri nas na višjih mestih vzbuditi zanimanje tujega kapitala za povzdigo naše mlade industrije, za dovoljenja pri izvršitvi javnih del in pri naših bankah.

Trgovina s hmeljem.

Savinjska dolina. Razpoloženje v hmeljski kupčiji je prejkoslej docela mirno ter pravega zanimanja in povpraševanja ni. Sicer pa ni neprodanega v prvi roki niti 1000 stotov letošnjega pridelka več. Zadnje dni je bilo nekaj zanimanja po 18 do 20 Din za kg.

Vojvodina. Položaj v hmeljski kupčiji je nespremenjeno miren brez zanimanja in povpraševanja. Sicer pa so še neprodane zaloge v prvi roki že pičle.

Češkoslovaška. Vkljub nadalje mirnemu razpoloženju na hmeljskem tržišču je stalno nekaj zanimanja in povpraševanja za nakup letošnjega pridelka iz prve roke, v prvi vrsti za cenejše drugovrstno in slabše blago, izjemoma pa tudi za boljše. Cene so še nekoliko popustile in tako notira sedaj letošnji žateški hmelj slabo srednji do najboljši 44—56 Din za 1 kg, vendar so cene za najboljše blago le normalne. Znamkovanih je bilo v žatcu dosedaj 33.848 stotov pridelka leta 1935. Za ostale provenience češkoslovaškega hmelja je le semtertje nekaj zanimanja in le bolj nominalno notira letošnji pridelek iz Ušteka in Roudnic do 41 Din, pozni iz Dube pa do 27 Din za kg.

Najvišje cene, plačane zadnji čas za 1 kg hmelja so bile naslednje: Nemčija Halertau 84 Din, Češkoslovaška žatec 56 D, Francija alzaški 32 Din, Jugoslavija savinjski 28 Din, Poljska volinjski 23 Din, Belgija Alost 15 Din in Amerika Oregon 14 Din.

Gospodarska obvestila.

Izvoz živine iz Slovenske krajine. Reči moramo v splošnem, da je nastal skoraj preobčuten zastoj v izvozu naše živine, zlasti goveje živine, posebno bikov. Vsekako je to velik primanjkljaj v našem narodnem gospodarstvu in je težko najti, skoroda ni mogoče najti nadomestila za

ta primanjkljaj in zato je kriza pri nas v Slovenski krajini tako vidna v vseh panogah gospodarstva. Avstrija izvoz od nas vedno bolj omejuje, v Italijo pa sploh ne kaže izvažati živine, ne mogoče radi sankcij, ker sankcije ne prepovedujejo izvoza živine, temveč radi težav, ki jih dela Italija sama pri uvozu naše živine. Visoka uvozna carina v Italiji za našo živino skoro onemogoča izvoz živine in tudi glede plačil so nastopile težave. Kar se pa tiče perutnine, je na veliko boljšem. Po poročilu urada za nadzorstvo med izvozom živine in živinskih produktov ni treba pošiljati živih perutnine v Nemčijo čez Avstrijo prilagati tovornim listom posebne izjave nemške vlade, ker bi Nemčija sprejela v vsakem primeru pošiljko, tudi če bi prispela tja v okuženem stanju. Tako je vsaj na tem polju gospodarstva odprta pot za svoboden izvoz, le samo žal, da je med našo perutnino letos precej kosila kurja kuga. Toda v splošnem je še precej perutnine za izvoz in tako se vsaj najde dinarček za najnujnejše reči pri gošpodinjstvu, za sol, petrolej itd.

Cestni odbor v Mariboru je razgrnil dne 27. decembra na mestnem načelstvu svoj proračun, ki predvideva 5,479.318 Din izdatkov in 3,430.470 Din dohodkov. Primanjkljaj 2,048.834 Din se bo kril z okrajnimi cestnimi dokladami na direktne davke v dosedanji višini. Med izdatki so sledeče postavke: upravni in pisarniški stroški 62.445 Din, za pomožno osebje 756.555 Din, materijelni izdatki za vzdrževanje cest 1,814.886 Din, za vzdrževanje dovoznih cest k železniškim postajam 10.427 Din; za nove gradnje in preložitve banovinskih cest 1,555.000 Din, za krajevne cestne obrabe 219.783 Din. Prispevek občin za vzdrževanje občinskih cest 360.000 Din. Amortizacija in stroški posojil Din 395.282, razne potrebnosti 305.000 Din. — Dohodki: Za banovinske ceste 172.178 D., za dovozne ceste 500 Din, prispevek banovine za vzdrževanje banovinskih cest 2,431.688 Din, prispevek za vzdrževanje dovoznih cest k železniškim postajam Din 3009, prispevek železniške uprave za dovozne ceste 3009 Din. Prispevek banovine za nove gradnje in preložitve cest 777.500 Din; dohodki naložene glavnice 7500 Din in nepredvideni dohodki 4500 Din.

Izvoz gradbenega lesa je bil v decembru razmeroma zelo velik, kar je posledici-

ca znatnih italijanskih nakupov pred 18. novembrom, zlasti v blagu bosanske provenience. V novembru smo izvozili 7588 vagonov gradbenega lesa (lani 5598) v vrednosti 64,6 milijona (lani 44,1). Ostali lesni izvoz pa je bil slab. Drv smo izvozili le 1091 vagonov, to je polovico manj nego lani. Tudi izvoz izdelkov iz lesa je znašal le 2,7 milijona Din nasproti 6,9 milij. Din v lanskem novembru. Oglja pa smo izvozili 282 vagonov (lani 256), v vrednosti 1,4 milijona (1,3) Din.

Bilanca našega letošnjega izvoza. V primeri z lanskim letom je bil naš izvoz v enajstih mesecih letošnjega leta za 261 milijonov Din ali za 7.6% večji. Naš uvoz pa je bil večji za 101.9 milijona Din ali za 3.1%. Tako je bila naša trgovinska bilanca v enajstih mesecih letošnjega leta aktivna za 315.5 milijona Din.

Čebelarstva podružnica Sv. Andraž v Sl. goricah vabi vse čebelarje na redni občini zbor, ki bo 12. januarja ob 2 popoldne pri gostilničarju in čebelarju g. Tomažu Toš.

Cene in sejmska poročila.

Mariborski živinski sejem 24. decembra. Prignanih je bilo 9 konj, 5 bikov, 46 volov, 153 krav in 12 telet, skupaj 225 glav. Cene so bile sledeče: debeli voli 1 kg žive teže od Din 2.50—3, poldebili 2—2.50, plemenski voli 2—3, biki za klanje 2—2.75, klavne krave debele 2—2.50, plemenske krave 1.50—2, krave za klobasarje 1—1.50, molzne krave 2—2.50, breje krave 2.25 do 3 Din, mlada živina 2—3.25, teleta 3—4 za 1 kg žive teže. Prodani so bili 103 komadi. — Mesne cene: volovsko meso prve vrste 1 kg 8—10 Din, volovsko II. vrste 6—8, meso od bikov, telic, krav 4—6, telečje meso I. vrste 8—10, II. vrste 4—6, svinjsko meso sveže 8—12.

Mariborski svinjski sejem 27. decembra. Pripeljanih je bilo samo 19 svinj. Cene so bile sledeče: mladi prašiči, 5—6 tednov stari, 60—70 Din, 7—9 tednov 85—100 D., 3—4 mesece 120—170, 5—7 mesecev 200 do 240, 8—10 mesecev 290—400 Din, nad leto dni stari 520—760 Din. Kilogram žive teže je veljal 5—6.50 Din, kilogram mrtve teže 7—9 Din. Prodanih je bilo vsega 14 komadov.

Zahtevajte povsod

»Slovenskega gospodarja«!